

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Extra Posten.

Torsdagen den 22 Juni 1820.

Hufvudstadens allmänna Musikaliska nöjen, från Januari till slutet af Maj.

(Forts. från N:o 48.)

En Concert af Hrr Schwartz och Lethin uppfordes den 22 April å stora Börs-Salen. Referenten, som ej hade tillfälle att bivista den, får endast göra anmälan deraf. En Dubbel-Concert för 2:ne Violiner af Kreutzer och en af Schall utfördes af Concertgifvarne. I stället för solo-sång gafs den i chœur, af Abbé Vogler så mästerligt bearbetade, Rousseaus Romance på tre toner, och hvilken flera gånger alltid med bifall blifvit gifven. Tyroler-Visan för Orchestern; en Adagio och Rondo för Violoncelle af Romberg, spelad af Hr Mergelin, samt en Ouverture af Méhul voro denna Concerts öfriga Musikstycken.

Sista allmänna Concerten gafs den 29 samma månad, till förmån för Kongl. Hof-Capellens Enke- och Pupill-Cassa. Man hade valt Mozarts mästerstycke Requiem. Concertens första afdelning utgjordes af Glucks classiska Ouverture till Alceste, af en Oboe-Concert, komponerad och utförd af Hr Braun, och af en Fantaisie af Neukomm. Alla dessa stycken äro förut kända och hvart och ett i sin genre efter förtjänst värderade. — Det hvarpå uppmärksamheten egentligen spändes, var Mozarts

så namnkunniga Requiem; mera namnkunnigt kan hända, för den besynnerliga och ofta upprepade händelse, som hade gemenskap med dess tillkomst, och hvilken vantron så villigt utbredde, än för det förträffliga i compositionen; ty när lemnade Auctorn till Don Juan annat än mästerstycken? Om den musikaliska andan der uppenbarar hvad menliga själen i sitt djup anar och känner, om det, som Mozarts Biograf uttrycker sig, är ett verk, som genom sin tendence är en yttersta dom för all brottslighet, till hvars samvete basunen talar i förskräckliga allt förkrossande toner, så kringsväfvat oss i Requiem den från världen skiljde och renade anden med slagten af tro, kärlek och förhoppning om en sällhet, som på jorden ej kunde uppnås. Det är en efter Catholska Religionens Ritual varande själa-messa, med alla de sånger och förböner som tillhöra denna på sinnet verkande Religions-Act, hvilken, begynnande med de Latinska orden: "Requiem æternam dona eis, Domine!", har af dem fått sitt namn; och ehuru denna andeliga sång finnes i hvarje annan själa-messa, förstår man med Requiem, uteslutande den af Mozart. Under aftagande kropps-krafter arbetade Mozart på denna Messa med en entousiasme, som ännu intet arbete ingifvit honom. Den var af en Okänd, på ett hemlighetsfullt sätt betingad. Mozart yttrade under arbetet med rörelse, att han sammansatte

en själa-messa öfver sig sjelf. Han dog då ännu något fattades i verkets fulländning. Detsamma afhemtades af den okände. Sißmayer skall derefter hafva fullbordat instrumenteringen och satt det i dess nuvarande skick.

Om Requiem i Concert-Salen ej alltid gör den verkan på åhöraren, som dess utbredda rykte berättigar att förvänta, så är det förklarligt då man eftertänker, att hvarje Musik-genre har sin form — sin skapnad, beräknad på den förmodade sinnesstämningen under de för densamma olika egnade tillfällen. Således har kyrk-stylen och kammarstylen fått hvar sin begränsning, som icke utan skada fördrager en omväxling, eller sammanblandning. Man inträder med andra kanslor i den grannt upplysta Salongen, än de som kyrkans heliga hvalf ingifva; då dertill kommer att den genom Musiken försinnligade andan i en Messas särskilda afdelningar, såsom ett Requiem, ett Sanctus, ett Benedictus, ett Agnus Dei &c. får sin förklaring genom de fortgående betydningfulla Ceremonierne, så inser man lätteligen orsaken om åhöraren vid ena tillfället blir kall, då han vid det andra röres till tårar.

Utom dessa allmänna Concerter hafva flere Musik-föreningar och subscriberade Concerter ägt rum, dels såsom redan kände etablissementer från förra åren, dels uppkomne under vintermånaderna.

Främsta rummet bland de förra intaga otvifvelagtigt de fem Abonnements-Concertter, som gifvas å stora Börs-Salen af Hrr Berwald, Crusell, Hirschfeldt, Preumayr och Braun. De vidtogo der ett under en längre tid fortsatt Amateurs-Sällskap slutade, och bibehållande samma form som detta, hafva dessa Concertter sedan 1817 bibehållit sig i Publikens ynnest, alltid ägande ett fulltaligt och valdt auditorium. Af en förening af så utmärkte Artister bör man icke kunna vanta annat än framgång, ty i deras egne talanger ligger förmågan att, oafhängige af andras medver-

kan, kunna sjelfve värma och tillfredställa sitt Publicum.

Musik-ordningen vid dessa Concertter består vanligen i en Symfonie, hvars alla satser genomspelas, en eller tvenne Arier, tvenne Concertter för något af dessa Herrars Blås-Instrumenter, eller till ombyte en Violin-Concert, och sluteligen en Overture. Concerten börjar vanligen kl. 7 och slutar omkring kl. 9. — Denna ordning är i sig sjelf verkligen god; men också följes den nästan enformigt. Hvad man får höra af förenämnde Artister är alltid väl valdt, och utfördt på ett sätt som endast kan väntas af sådana talanger; men det igenkännes nog mycket från ena året till det andra, och afven det vackra kan tåla en färgskiftning. Man kan i allmänhet göra den anmärkning vid vår Musik-Cultur, att den icke sträfvar att uppnå latituden af det södra Tysklands anda. Béethovens sednare geniala Symfonier *) stå ännu som aflägsna Jätte-skapnader, hvilka man icke vågar närma sig, och om någon gång försök dermed göres, är det för att sedan så mycket längre aflägsna sig derifrån. Eberls, Woelfs, Spohrs med fleras goda Symfonier vinna icke insteg. Baillots, Lafonts och Polledros Violin-Concertter höras icke, och en Rombergs, Carl Maria Webers och Spohrs större Sång-Compositioner äro okände.

En ny Symfoni af Fesca blef under förra året förd på repertoiren, hvarom man förtut yttrat sig i detta blad, och den återtogts vid ifrågavarande Concertter; vi hafva dessutom hört en äldre af Béethoven, och äfven kände af Romberg och Mozart. Overturene hafva varit af Mozart och Winter m. fl. Solo-sången har en gång

*) Endast de tvenne första hafva vunnit ett slags burskap. Slaget vid Vittoria har på Theatern blifvit gifvet 2me gånger, och Symfonien N:o 6 med Andanten i A, som man i Tyskland kallar kronan af all instrumental-Musik, har som Entre-Act blott en gång blifvit uppförd för att sedan förgåtas.

blifvit utförd af Demoiselle Wäselius, i en Aria af Pär; i öfrigt af Fru Sevelin med Arier af Mozart, Rossini och Sampieri. Ur Figaro och Gosi fan tutte, hafva några morceaux d'ensembles blifvit gifne, hvarvid Fruarne Sevelin och Lindström, samt Hrr Lindström och Preumayr biträdt. Applaussementer, som af gammal vana varit uteslutne i de musiksällskaper, hvarvid Amateurer biträdt, ägde i början icke heller rum vid dessa Concerter. Under förlutna terminer hafva de någon gång af en del af Publiken yttrats, under det en annan del deraf velat nedtysta dem. Deraf uppkom en viss tvetydighet, och som intet parti med värma antog sin sak, fortforo bifallstecknen att vara mera kal- la än man bordt förvänta.

(Slut e. a. g.)

Ankomsten till Eustomachia.

(Utur: Jerusalems Skomakares Resor
i Männen.)

Skeppet, som skulle föra mig bortt, strandade — för korthetens skull — i ett sarkt eväder vid kusten af en ö kallad *Eustomachia*: jag var den enda, som blef räddad.

Läsaren beklagar mig kanske, och föreställer sig huru jag irrar omkring på kusten i genomyåta kläder, utan tak öfver hufvudet, utan lifsuppehälle. Men detta medlidande är öfverflödigt; ty en hvar, som har en grundlig och trofast insigt i miraklernas historia, vet, att det öde, som dömdede mig att löpa verlden omkring, serjer alltid för torra kläder &c. &c. &c. och raddar mig från alla faror, alla vilda djur, ja, från sjelfva Rättvisan i Alina.

Det är således klart, att jag måste hitta ratta vägen i bekanta länder och foljelikligen finna öns hufvudstad, som hette *Pingvina*.

Det första jag hörde i denna stad, var, att republikens Öfverhet i dag skulle väljas. Detta land är således en republik, tänkte jag, och glada bilder syafvade för

min själ. Jag föreställde mig redan en majestätisk församling af folkets utvalda män, som efter mognaste öfverläggning skulle utnämna de vördnadsvärda personer, hvilka, i spetsen för denna församling, för en bestämd embets tid blefve fäderneslandets styresmän, lagens första tjennare och uttolkare. Redan såg jag dessa män framtråda inför det souveraina folkets åsyn och vid fäderneslandets och frihetens altar heligt svärja nationen trohet. Jag föreställde mig den högtidliga tystnad, hvarmed folket lyssnade till denna ed och det offentliga erkännandet af den vigtiga satsen, att *Folket är Statens Öfverherre*. Hänryckt såg jag, huru den allvarlighet, den känsla af eget värde, af egen kraft, som ägnar den fria mannen, var uttryckt i hvarje ansigte, medan Statens Constitution förästes, för att förnimma om det souveraina folket vore dermed tillfreds eller icke, till dess ett allmänt: *Lefve Republiken!* skallade emot himmeln, och folket och nationalförsamlingen och öfverhetspersonerna blandades broderligen med hvarandra, tryckte med republikansk hjertlighet hvarandras händer och under glada omfamningar icke drömde derom, att utom deras krets kunde gifvas menniskor, nog ursinniga att öfverlemna Öfverhetens eller Regentens val till — slumpen.

En sådan republikansk fest målades för min fantasi, men — huru blef jag bedragen!

Jag skyndar till den offentliga församlingsplatsen. Jag ser en mängd illa klädda och obildade menniskor framtränga, men vördnadsfullt och med krökta ryggar draga sig åt sidorna, så ofta ett spann hästar frustande framsläpade en kaross, som brakade under tyngden af den *mage*, som fördes deri.

På en upphöjning midt på torget in- togo desse välbemagade herrar sina platser, sedan de med otrolig möda blifvit af en svärm lakejer hulpne uppföre trappan. — Här stod nu den vördiga kretsen; ingen var mindre än 3 alnar i omfång.

Stirrande och vördnadsfordrande framgnistrade deras ögon öfver de hyälfda purpurkinderna; kunskaper och talanger lägo inpudrade i alongeperukernas lockar; vältalighet frampustades från deras pussiga läppar.

Detta är icke republikaner, tänkte jag. Nej, främling, det är rådsherrar, sade min granne.

Nu uppläste den förste Rådsherrn statens gamla grundlag, som böd, att

- 1) hvarje år skulle väljas en ny Ordförande i Rådet;
- 2) Den som bland de 12 äldste Rådsherrarne hade den tjockaste mage, skulle bekläda detta embete;
- 3) Om tyenne Rådsherrar å magens vägnar befunnos vara lika värdige, skulle hufvudets tjocklek afgöra valet.

I stöd af denna lag framträdde Rådets Syndicus och mätte med ett måttkessnöre de rådsherrliga magarna. Fyra af dem voro hvarandra fullkomligt lika i omkrets. Hvilken invecklad casus! Sjelfve valherrarnas djupa förstånd stod stilla; en förtviflad villrådighet qväfde orden i deras strupar och de vördigt gapaude munnarna förrådde deras förvåning.

Ändtligen utbrast en: Hvem skulle ha trott det om en sådan gammal och grundgod lag, att det kunde gifvas sådana fall, som den icke bestämde!

Medan Rådet med en långsam djupsinnighet öfverlade detta högst viktiga ämne, lingo några lustiga hufvuden det infallet, att bland mängden utströ några papperslappar, som lätt kunnat hafva ledsamma följder för mig. En af dessa lappar råkade att falla i en Rådsherrers händer, som häftigt utbrast i följande ord:

"Mine herrar medbröder! Vi måste för ett ögonblick afbryta våra öfverläggningar om statens närvarande viktiga angelägenhet, och vända vår uppmärksam-

het till en gräselig förbrytelse, ett *Crimen læsi stomachi illustrissimi*. Här äro utströdda papper, hvarpå stå att läsa dessa skandeliga ord:

"Som det högvisa och högmäktiga Rådet synes vara försatt i en icke liten förlägenhet, så vågar en närvarande främling underdänigst göra de högvisa och mäktiga följande förslag: Man sätte de fyra tjockaste respectivt herrar af Rådet 8 dagar på vatten och bröd; den, hvars respektive mage förlorar minst af sin dryghet genom denna kur, skall utan motsägelse vara den mest berättigade till den i frågavarande hedersposten."

Eit allmänt vredesrop utbrast från alla Rådsherrarnas halsar, vid en så ryslig förmåteuhet. Man decreterade, att alla framlingar, som funnos i staden, skulle arresteras, för att upptäcka den brottslige, hvilken enligt lagen om *Crimen læsi stomachi Illustrissimi* skulle först brännmärkas, sedan händer och hufvud afhuggas, och resten styckas jag vet ej i huru många bitar, samt till slut åter sys tillsammans och dränkas i en säck med en hund och en katt.

Som jag af erfarenheten visste, huru djupt den heliga Justitia i månen slår sina klor i folk, och huru besatt det svider, äfven när hon åter slapper en på fri fot; så blef jag mycket glad öfver ett tillbud af en främmande köpman, som under ett kort samtäl med mig hade upptäckt någon öfverensstämmelse i våra tänkesätt. Kom, sade han och följ med mig ner till hamnen; mitt skepp går i detta ögonblick under segel, och en frisk vind skall snart föra oss från det högvisa och högmäktiga Rådets herradöme."

Jag mottog anbudet, och afreste etc.

Prenumeration på *Nya Extra Posten* för sednare halfåret, emottages uti Hrr Utters & Comp., Östergréns och Deléns & Comp. Boklädor, med 2 R:dr B:co.

N:o 51 utgifves nästa Måndag.

Stockholm, tryckt hos JOHAN IMNELIUS, 1820.